

KS. ANDRZEJ WIDAK

SPRAWOZDANIE Z VI SEMINARIUM ORGANOWEGO, RZESZÓW

Dnia 14 listopada 2015 r. w Instytucie Teologiczno-Pastoralnym odbyło się VI Seminarium Organowe dla muzyków kościelnych, organistów i dyrygentów, zorganizowane przez Instytut Teologiczno-Pastoralny, Diecezjalne Studium Organistowskie, Duszpasterstwo Organistów Diecezji Rzeszowskiej oraz Wydział Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seminarium organowe jest jedną z form kształcenia muzyków, w tym muzyków kościelnych. Wzięło w nim udział 51 uczestników, zarówno uczniowie Diecezjalnego Studium Organistowskiego, studenci Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, jak i organiści.

Seminarium, zgodnie z tradycją, składało się z dwóch części. Pierwsza obejmowała wykłady a druga ćwiczenia praktyczne. Z uwagi na to, że se-

KS. DR ANDRZEJ WIDAK, kapłan diecezji rzeszowskiej, mgr teologii, dr muzykologii. Odbył studia muzykologiczne w KUL, ukończył studia chórmistrzowskie oraz studia z emisji głosu w Akademii Muzycznej w Bydgoszczy. Wykładowca w WSD w Rzeszowie oraz w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Rzeszowie. Jest referentem ds. muzyki kościelnej i diecezjalnym duszpasterzem organistów diecezji rzeszowskiej. Jest członkiem Diecezjalnej Komisji Liturgicznej. Zainteresowania naukowe koncentruje wokół historii polskiego budownictwa organowego oraz muzyki w liturgii. Kontakt: a.widak@wsd.rzeszow.pl

minarium organowe zostało połączone z dniem skupienia dla Organistów Diecezji Rzeszowskiej, część pierwsza rozpoczęła się Mszą świętą, której przewodniczył ks. dr Lucjan Dyka, a homilię wygłosił ks. dr Andrzej Widak.

W pierwszej części przedstawione zostały cztery wykłady. Pierwszy z nich: *Dyrygent amatorskiego zespołu chóralnego; muzyk i pedagog*, wygłosiła prof. dr hab. Marta Wierzbieniec, wykładowca na Wydziale Muzyki URz. W swoim wystąpieniu prelegentka odpowiadając na pytanie, jaki powinien być dyrygent, przedstawiła trzy ważne obszary jego pracy. Są nimi: zespół (chór) i jego funkcja, a także działalność dyrygenta i rola dyrygenta, jako pedagoga, psychologa, muzyka. Nakreśliła sylwetkę dyrygenta i jego pracę z zespołem, takie jak organizacja zespołu, dobór repertuaru, ćwiczenia emisyjne oraz udział w konkursach chóralnych. Zwróciła uwagę na właściwe rozumienie określenia „rozspiewka”, której celem ma być zespolenie chóru „w jedną całość”, a ćwiczenia emisyjne mają służyć edukacji głosu. Bardzo cenna okazała się przedstawiona literatura, pomocna przy pracy z zespołem chóralnym (ok. 100 pozycji). Prof. Wierzbieniec podkreśliła, że dyrygent to również nauczyciel zasad muzyki i historii muzyki.

W drugim wystąpieniu dr hab. Bartosza Jakubczaka (Katedra Organów i Klawesynu UMFC w Warszawie) *Południowoniemiecka, austriacka i włoska muzyka organowa w kręgu Kościoła katolickiego XVI–XVIII wieku* uczestnicy seminarium zostali zaproszeni do „organoznawczej podróży” po źródłach muzyki organowej (włoskiej, niemieckiej i austriackiej). Prelegent przedstawił główne założenia tworzonej w tych kręgach kulturowych muzyki organowej, jej źródła (np. The Robertsbridge Codex, The Codex Faenza) formy (np. toccata, canzona), omówił głównych jej przedstawicieli (m.in. Marco Antonio Cavazzoni, Georg Muffat, Johann Jakob Froberger, Johann Caspar Kerll). Na wybranych przykładach wskazał możliwości wykorzystania w liturgii bogatej literatury organowej tworzonej przez omawianych kompozytorów.

W trzecim wykładzie *Organy w traktatach muzycznych antyku i wczesnego średniowiecza*¹ ks. dr Lucjan Dyka zauważył, że początki budowy organów to obszar zainteresowań nie tylko instrumentologów, ale również filologów klasycznych. Dla poznawania budowy organów zwanych *hýdraulis* należy korzystać z tekstu Herona z Aleksandrii *Pneumaticá*, a dzieło Witruwiusza *De architectura* powinno służyć jako uzupełnienie. W trakcie wykładu zostały zaprezentowane oba teksty, zarówno Witruwiusza jak i Herona, traktujące o budowie organów. Prelegent przedstawił, jak mogłoby wyglądać zbudowa-

1 Pełny tekst wykładu został opublikowany w „Musica Ecclesiastica”, 11 (2016), s. 11–31.

ne według opisu Herona organy wodne, oraz zaznaczył, że wspomniane opisy nie wskazują bezpośrednio na to, że budowniczym pierwszych organów był Ktesibios. Informację tę czerpiemy z dzieła *Belopoicá*, autorstwa Filona z Bizancjum. W wykładzie podkreślono również, że posługując się tekstami antyku i wczesnego średniowiecza należy być bardzo uważnym przy stosowaniu terminologii związanej z badaniem historii organów. Ostatnim zagadnieniem, które zostało poruszone w czasie wykładu, była próba odpowiedzi na pytanie: Kiedy w historii „organy wodne” zaczęto nazywać *organami* i kojarzyć je z liturgią Kościoła?

Ostatni z wykładów: *Struktura brzmieniowa organów na przykładzie wybranych instrumentów* ks. dra Andrzeja Widaka to próba podania podstawowych kryteriów przydatnych przy ocenie brzmienia organów. W pierwszej części swojego wystąpienia prelegent przedstawił główne zagadnienia dotyczące struktury brzmieniowej organów, takie jak: stopaź, dyspozycja i jej analiza pod względem przynależności do rodzin głosowych i wysokości brzmienia, skala pozioma i pionowa. W drugiej części przeprowadził analizę brzmienia wybranych instrumentów (zostały one zróżnicowane co do czasu powstania i liczby głosów).

W drugiej części seminarium organowego przeprowadzone zostały zajęcia praktyczne w trzech równoległych grupach: emisja głosu (dr Jacek Ścibor), dyrygowanie (dr Bożena Stasiowska-Chrobak), organy (dr Tomasz Zając). Prowadzący zajęcia są wykładowcami Wydziału Muzyki URz. Podczas zajęć w tej części seminarium uczestnicy mieli okazję skonsultowania swojego repertuaru i uzyskania wskazówek i podpowiedzi do jego poprawnej interpretacji i realizacji. Na zakończenie każdy z uczestników seminarium otrzymał certyfikat.

Jak wspomniano wyżej, seminarium organowe jest jedną form kształcenia muzyków kościelnych, zwłaszcza organistów i dyrygentów. Organizatorzy mają nadzieję, że będzie to kolejnym impulsem do poprawy i rozwoju muzyki w naszych kościołach.